

Ленська С. В.,

доктор філологічних наук,
професор кафедри української літератури
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка,
м. Полтава, Україна.
svlenska@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-9061-2777>

„ЛОВЕЦЬ ОКЕАНУ. ІСТОРІЯ ОДІССЕЯ” В. ЄРМОЛЕНКА ЯК ПОСТМОДЕРНІСТСЬКИЙ РОМАН

Серед книжних новинок 2017 року увагу критиків і читачів привернув дебютний роман Володимира Єрмоленка „Ловець океану. Історія Одиссея”. Річ у тім, що автор – філософ, викладач, есеїст, перекладач, редактор, автор і ведучий політичної програми. Він народився в сім’ї науковців і викладачів-філософів, закінчив Києво-Могилянську академію, а потім Центрально-Європейський університет у Будапешті. Отримав ступінь кандидата наук із філософії, а потім доктора з політичних студій. Тож не дивно, що книги В. Єрмоленка пройняті філософським духом. Однією з улюблених постатей ученого і письменника є Вальтер Бенямін, якому присвячена перша книга „Оповідач і філософ” (2011). Потім з’явилися „Далекі близькі. Есеї з філософії та літератури” (2015), „Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі ХІХ – ХХ століть” (2018). Остання була відзначена двома преміями – імені Юрія Шевельова та імені Петра Могили. У цьому ряді „Ловець океану...” вирізняється як перший і поки що єдиний художній твір автора.

Роман отримав схвальні рецензії критиків Ані Гай, Ольги Перехрест, Олега Коцарева, Дар’ї Пугач та ін., але був обійдений увагою сучасних літературознавців. Тож заповнення цієї аналітичної лакуни зумовлює актуальність нашої розвідки.

Метою статті є розгляд філософської проблематики роману „Ловець океану. Історія Одиссея” та аналіз його художніх особливостей під кутом зору естетики постмодернізму.

Звертання до міфологічної та фольклорної образності, до античних чи середньовічних сюжетів у літературі постмодернізму є однією з характерних особливостей. І роман В. Єрмоленка вписується у цей ряд. Зав’язкою сюжету стає момент, коли після двадцятирічної відсутності в рідну Ітаку повертається міфологічний Одиссей, названий Гомером в „Іліаді” й „Одіссеї” хитромудрим. Він приходить до рідного порогу, але його ніхто не зустрічає – дім зруйнований, про дружину Пенелопу і сина

Телемаха немає звісток. В. Єрмоленко зберігає найважливішу характеристику головного героя – його аналітичні здібності, але сюжет буде абсолютно оригінально: гомерівський епос завершується поверненням царя Ітаки під виглядом жебрака, перемогою над численними непроханими гостями, котрі сватались до Пенелопи, і возз'єднанням родини. Для В. Єрмоленка поріг рідної домівки стає відправною точкою пошуку власної ідентичності його героя.

В одному з інтерв'ю автор пояснює концепцію свого персонажа, його відмінність від гомерівського: „Це відчуття провини, – каже автор. – Одісея пронизує відчуття провини, йому здається, що його історія наробить багато поганих речей. Гомерівський Одісей, якщо подумати раціонально, це не досить приємний персонаж. Це людина, яка руйнує кілька міст, яка закінчує велику війну підступною мерзенною дією, якою є троянський кінь. Тому для мене був важливий момент спроби жити зі своїми помилками і намагатися виправляти їх. Можливо, це трішки християнізація античного образу” („Ловець океану”, 2017).

Віднаходження самого себе, пошук відповідей на питання про сутність буття, про щастя, кохання, вічні цінності, власне призначення – основна тематика літератури ХХ–ХХІ століть. Написана автором-філософом книга сповнена рефлексій та розмислів про онтологічні та аксіологічні питання. Гомерівський епос завершується возз'єднанням родини царя Ітаки, в романі В. Єрмоленка Телемах як спадкоємець і продовжувач роду взагалі відсутній, а Пенелопа, античний символ вірності й терпіння, залишає острів, припиняє чекати чоловіка і навіть знаходить утіху в обіймах бога Діоніса. Таке вільне поводження письменника з першоджерелами є також характерною ознакою постмодерністського художнього мислення. Автор „осучаснює” своїх персонажів, будує сюжет з точки зору психології людини ХХІ століття. Його Пенелопа – не покірنا страдниця, що лише лле сльози в очікуванні блудного чоловіка, а здатна на протест, хоча в у формі залишення місця, де їй наноситься душевна травма. До речі, хто спалив палац Одісея і де поділися непрохані женихи у тексті не згадується.

Опинившись перед руїнами рідної домівки, головний герой приймає рішення пройти весь свій шлях аж до Трої знову, зустрітися з усіма, кому завдав болю або горя, виправити помилки, щоб заслужити прощення. Така концепція максимально наближена до поняття „перезавантаження”, що стало особливо популярним на початку ХХІ століття в усіх сферах діяльності – від політики до особистих стосунків.

Одним із прийомів характеротворення є самохарактеристика Одісея: „Стрілець і мандрівник, воїн і вбивця” (Єрмоленко, 2017). Проте не тільки цими рисами вимірюється особистість царя Ітаки. Він має гострий розум, вимогливість до себе і сміливість подивитися правді у вічі: „...я зрадив свій світ. Бо покинув його без особливих причин, проміняв його на примаару, на чужу війну проти далекої Трої, на чужу славу” (Єрмоленко, 2017).

„Я зруйнував Трою, і тисячі людей залишилися без того, що вони люблять. Гектор помер, Пріам став жебраком, Гелену забрав Менелай, чоловік, від якого пахне минулим.

Я закохав Навсикаю в себе, але потім пішов від неї у море. Я покинув її, щоб ніч самотності розривала її. Де тепер її серце? Хто врятує її від хижака?

Я віддав своє кохання Цирцеї та Каліпсо – і лишив Пенелопу без чоловіка, а Телемаха без батька. Чи захочуть вони мене бачити? Так, але тільки для того, щоб плюнути мені в обличчя” (Єрмоленко, 2017), – гірко розмислює Одісей і вирішує пройти шлях виправлення. Мотиви провини і спокути – центральні у романі, є рушійними силами сюжету.

Також важливою є тема кохання, що тісно переплетена з ними. Стосунки Одиссея з жінками змальовані детально, романтично піднесено. Ці сторінки роману сповнені ніжності й пристрасті, обраниці героя – чарівні красуні, які з його зникненням втрачають сенс життя.

Спочатку цар Итаки повертається на острів сирен. Спираючись на давньогрецькі міфи, автор роману описує дивовижно прекрасні голоси цих істот, але й говорить про смертельну небезпеку, що загрожує подорожнім. Лише мужній Одісей зміг встояти перед спокусою, бо він увесь час згадував свою Пенелопу. І сирени не змогли забрати його у глибини моря.

Далі мандрівка головного героя пролягла через острови, на яких мешкали прекрасні царівни й богині – Навсикая, дочка царя феаків, котра кинулася після від’їзду Одиссея з кручі у море, але була врятована вітром Евром; потім Каліпсо, з якою хитромудрий прожив сім років, а потім покинув; чарівниця Цірцея, котра вміла перетворювати людей на тварин. Не відступаючи від сюжетної канви міфу, В. Єрмоленко наповнює ці ситуації новим змістом. Наприклад, в історії з Навсикаєю юна красуня була надто наївна і недосвідчена в сердечних іграх, тому закохалася в Одиссея, котрий поведився як професійний звабник. І коли він вирішив її покинути, дівчина вчинила спробу самогубства. Через рік герой повертається до неї і чує жорстокі, але справедливі слова бога вітрів Еола: „Евр урятував її. Але ти скривдив її. Скривдити слабкого – це гірше, ніж убити...” (Єрмоленко, 2017). Минуло чимало часу, поки Одісей вимолив прощення у Навсикаї.

Зазначимо, що композиційною особливістю роману є розміщення „тези” й „антитези” – подвійних розділів з однаковими назвами, наприклад, „Навсикая” і „Навсикая 2”, де описані стосунки Одиссея з тією чи іншою жінкою, а потім його другий приїзд, де він намагається отримати прощення від них. Прикметно, що Одісей приносить кожній жінці горе, руйнує її світ. Робить це свідомо, відтак більш жорстоко. Він не поспішає повернутися до дружини. Війна під стінами Трої тривала довгих десять років. І стільки ж головний герой мандрував світом, переходячи від однієї красуні до іншої. Одісей розкривається як чуттєва особистість, але водночас бездушний маніпулятор, який холоднокрівно розбиває серця красунь.

У романі В. Єрмоленка міститься чимало еротичних сцен зустрічей царя Ітаки з різними жінками. Автор художньо розгортає різні типи кохання: з Навсикаєю – це зваблення наївної дівчини, її перше кохання і розчарування; з Каліпсо – кохання-змагання, поєдинок гордості й владолюбства; з Цірцеєю – домінування жінки над чоловіком, втрата ним власної волі, помста жінці. Навсикая повністю підкорилася Одиссеєві, німфа Каліпсо владарювала над ним, Цірцея мучила його, але подарувала йому мудрість прощати.

Незрозумілими в романі є стосунки Одиссея з власною дружиною. Ще на початку твору, шукаючи її і розпитуючи, куди вона поділася, хитромудрий почув від царя Менелая: „Вона йде з Ітаки, вона не може далі чекати на тебе, вона не може далі терпіти нахабства чоловіків, які заповнили її будинок, домагаючись її серця, домагаючись її плоти. Вона йде далеко, бо хоче служити богам, і просила мене потурбуватися про її сина” (Єрмоленко, 2017). У тексті відсутня передісторія стосунків Одиссея з дружиною до Троянської війни, відтак тема кохання між ними теж не розгортається.

Як і в античному міфі, під час тривалих мандрів Одиссей пройшов між Сціллою і Харібдою, спустився в царство мертвих, щоб запитати провидця Тіресія про своє майбутнє. Але автор роману додає і свої сюжетні повороти – зустріч Одиссея з пророчицею Кассандрою, яка розповідає йому історію його ж стосунків із чарівницею Цірцеєю немовби зі сторони. У цьому епізоді роману порушені дуже важливі питання про значення мови як ідентифікатора особистості і проблема пам’яті як основи людського життя.

Як і в Гомеровій поемі, Одиссей разом із супутниками потрапляють на чарівний острів, де царює Цірцея. Але вона перетворює всіх людей на диких звірів або птахів. Мотив метаморфози пронизує всі фольклорні системи світу, проте тут він відіграє цілком специфічну роль: перетворені на тварин люди втрачають можливість спілкування і дуже страждають від цього. Коли ж на прохання головного героя Цірцея повернула їм людську подобу, Одиссей почув стільки страшних і кривавих історій, що зрозумів, чому й сама володарка пила чудодійний еліксир, що дарував забуття: „...тоді я зрозумів, чому Цірцея робила їх звірами. У пам’яті цих людей було щось таке, що робило їхні життя нестерпними. Це був жах, що розривав їхні душі, з яким вони не могли жити далі. Бути звірами їм легше, ніж бути людьми” (Єрмоленко, 2017).

Саме мудра Цірцея допомогла головному героєві безперешкодно потрапити в царство мертвих, або почути поради мудрого старця Тіресія і визволити закоханого в Артеміді Актеона. В моторошному Аїді Одиссей зустрів свою матір, вбитих через нього воїнів, які полягли і в Троянській війні, і в численних небезпечних мандрівках. У кожного з них Одиссей просив пробачення, але не від усіх його отримав.

Зустріч у підземному царстві з Тіресієм проливає світло і на взаємини Одиссея з дружиною: „– Пенелопа втомилася чекати, Одиссею. Настає мить, коли крапля, що падає в амфору, наповнену по вінця водою,

перевертає її” (Єрмоленко, 2017); „Жерці Посейдона розповіли їй про Цирцею, Навсикаю та Каліпсо. Вона зрозуміла, що чекати немає сенсу. <...> Все або нічого, сказала собі Пенелопа. Ти не зміг віддати їй усе. Тому ти не матимеш нічого” (Єрмоленко, 2017).

Для естетики постмодернізму характерною ознакою є інтертекстуальність, гра з традицією. В романі В. Єрмоленка ця риса реалізується через вільну інтерпретацію і контамінацію міфів, створення власного авторського міфу. Так, наприклад, зникнення Пенелопи є індивідуально-авторською версією письменника. Також несподіваним поворотом у сюжеті є введення коханця Пенелопи – бога Діоніса. Розповідаючи про цього персонажа, В. Єрмоленко додає ще один античний сюжет – про Аріадну, яка допомогла Тесеєві вбити Мінотавра. Але в романі мотивація її вчинку зовсім інша: буцім-то вона страждала від насильства Мінотавра і хитрощами допомогла Тесеєві розправитися зі своїм мучителем. Але юнак не відповів на кохання-вдячність красуні Аріадни, вона навіть спробувала вкоротити собі віку. Врятував дівчину бог Діоніс. Він також рятує від самотності й відчаю Пенелопу. В уста бога вина вкладається афоризм: „Щастя – розуміти, що ти зійшов на гору життя і що це було важко. Щастя – розуміти, що ти зробив те, що було важко” (Єрмоленко, 2017).

Діоніс влаштовує випробування, після яких Пенелопа змінюється: спочатку він три дні мучив її спрагою, а потім відвів до водоспаду. Це навчило її цінувати теперішню мить. Далі запропонував переплисти річку з підступною течією. Коли жінка майже втратила сили і мало не загинула, вона почула мудру пораду бога: „Інколи приймати щось краще, ніж боротися з ним, шепотів її власний голос. Інколи ти програєш, коли борешся, і перемагаєш, коли програєш” (Єрмоленко, 2017). Тобто цей новий досвід допоміг жінці внутрішньо переродитися і стати сильнішою, відкритою до щастя.

Цікавою є думка, владена в уста Пенелопи: „Лише тоді ти розумієш себе, коли бог дивиться на тебе. Коли ти дивишся на себе очима цього бога” (Єрмоленко, 2017). Звісно, важко повірити, що такі глибокі філософські судження може висловлювати міфологічна цариця, але таким чином виявляється філософічність, абстрактність та узагальненість, притаманні постмодерністським творам. До речі, звертання до міфологем є також характерною ознакою постмодернізму. У такий спосіб відбувається нашарування або контрастне зіставлення культурологічних і семантичних кодів, пов'язаних з тим чи іншим художнім образом. Змістове наповнення поглиблюється, а контекст розширюється.

Говорячи сучасною мовою, розмови Діоніса з Пенелопою мали значний психотерапевтичний ефект. Від депресивного стану туги жінка переходить до п'яного відчуття свободи. Разом із богом виноробства вона відвідує Ітаку, бачить себе в минулому, коли вона плакала і тужила на березі моря в очікуванні чоловіка, але тепер вона зрозуміла, що її справжньою суперницею була не якась певна жінка, а Троя.

Розглядаючи роман «Ловець океану. Історія Одиссея» під кутом зору реалізації в ньому характерних ознак постмодерністського твору, необхідно проаналізувати також наративну структуру твору. Оповідь ведеться то від 3-ї особи, то від імені жінок (Навсикаї, Пенелопи), то від імені головного героя чи інших персонажів (Тіресій). Невласне пряма мова неначе подвоює оповідь, оскільки перед читачем розгортається плин думок і настроїв персонажа, але в мовленні присутній також автор.

Оскільки роман створений філософом, він насичений афоризмами, сентенціями, а також бінарними категоріями, як-от: життя / смерть, кохання / ненависть, вірність / зрада, провина / спокута тощо. Наведемо приклади філософських суджень героїв: „Ми любимо тих, хто йде від нас, ми любимо тих, хто відвертається від нас, ми любимо тих, хто проклинає нас”; „Лише той уміє коритися, хто вміє володарювати”; „Коли ти зазнаєш поразки, твої очі починають бачити правду”; „Ті, хто шукає слави, втрачають душу”; „Мандрі ведуть тебе до кохання, чекання веде кохання від тебе”; „Чоловіки плачуть лише тоді, коли втрачають тих, кого люблять. Чоловіки плачуть лише тоді, коли вулкан вибухає в їхніх душах, розриваючи їх на сотні маленьких сердець, їхні сльози – це лава, їхнє ревіння – це шум Тартару”; „Життя – це шлях, яким можна йти лише вперед. Тебе можуть простити, ти можеш себе простити, але ти ніколи не повернешся до точки, з якої почав. Ти не обернеш час і не зітреш із земної поверхні того, що сталося”; „Що означає бути богом? Що означає не знати смерті? Що означає не знати фізичного болю? Чи страждають боги? Чи сум торкається їхніх сердець? Чи плачуть вони? Чи відчуття втрати їх розриває? Чи у нас, смертних, є щось таке, чого немає у богів? Чи тужать вони за добротою наших сердець? За крихкістю наших почуттів? Чи розуміють вони те, що розуміємо ми: в наших життях немає повторення, бо в них є смерть. А якщо боги живуть вічно, то чи відчувають вони щось один-єдиний раз?” (Єрмоленко, 2017). Наведені цитати свідчать про філософську насиченість тексту, про порушення численних важливих для людини морально-етичних і світоглядних проблем.

У романі є згадки про символічні для постмодернізму предмети: перстень – символ колообігу всього суцього, кінця і безкінечності водночас, а також лабіринт (в прямому сенсі – місце перебування Мінотавра, а в переносному – шлях самого Одиссея). Вихід із лабіринту символізує початок нового етапу в житті героя. За кожним поворотом на нього чигають небезпеки, але він мужньо долає всі випробування і виходить переможцем.

У фіналі роману Одиссей повертається в зруйновану ним Трою, яка втратила колишню красу й велич, перетворившись на прихисток жебраків і волоцюг. З болем оглядаючи плоди своїх дій, цар Ітаки розмислював, як спокутувати свою провину перед цілим містом. І він почув голос бога Зевса, який проголосив його новим царем Трої. Він щовечора розмовляв з мешканцями міста про любов, яка є животворною силою, про свободу як найвищу цінність.

Смисл заголовка роману розкривається у тексті: „Океан, великий Океан, огортає землю кільцем, немов змії, який стереже твердь земну, не даючи їй розсипатися. Океан – це душа космосу, хребет землі, він тримає досконале земне коло, як долоні тримають грудку зерна”; „У крайніх точках, де Океан огортає землю, як свою дитину, небо зустрічається з землею і тартаром, там ти можеш загинути, там ти можеш народитися заново”; „Я повернуся до Океану, який огортає твердь земну, мов своє дитя. Який був її початком і її межею. Я відчую край землі і край свого життя теж. Я поєднаю в собі скінченність і нескінченність. Я буду ловцем моря. Ловцем Океану” (Єрмоленко, 2017).

Отже, роман В. Єрмоленка „Ловець океану. Історія Одиссея” є постмодерністським твором, в якому оригінально переосмислено міфічний образ Одиссея, порушено низку важливих морально-етичних і філософських проблем: життя і смерті, сенсу життя, покликання (Одиссей) та обов’язку (Пенелопа), кохання й страждання (Каліпсо, Цірцея, Навсікая, Аріадна), провини й спокути. У жанровій структурі переплетені риси пригодницького і любовного роману, роману-травелогу, роману-міфу. Наративна структура вирізняється складністю та контамінацією різнопланових елементів. Хоча твір на античну тематику, тобто відбиває язичницький світогляд головного героя, у романі помітно чимало християнських елементів і сюжетів (про блудного сина, про вселенський потоп, мотиви повернення, гріха й каяття тощо). Стилістика описаних любовних епізодів, за слушним спостереженням одного з рецензентів, нагадує „Пісню над піснями”. Міфологічні елементи у творі виконують різні функції: стають рушієм сюжету, додають семантичні відтінки до зображеного. Відлуння космогонічних міфів відчувається в образі Океану, героїчних – в зображенні Одиссея тощо. Амбівалентність образів головних героїв, вільне оперування міфологічним матеріалом, його переосмислення, доповнення, численні інтертекстуальні зв’язки й асоціації, оригінальна наративна структура тексту – усе це вписує роман „Ловець океану. Історія Одиссея” у когорту постмодерністських творів, що мають перспективу подальшого детального вивчення.

Список використаної літератури

- 1. Гай А.** „Ловець океану” Єрмоленка, або сонце, море і сіль сліз спокути. 05.06.2017. URL: <https://starylev.com.ua/club/article/lovec-oceanu-yermolenka-abo-sonce-more-i-sil-sliz-spokuty> (дата звернення: 08.09.2021).
- 2. Єрмоленко В.** Ловець океану. Історія Одиссея. Львів : Видавництво Старого Лева, 2017. 216 с. URL: <https://e-kniga.org/proza/istoricheskaya-proza/9186-lovec-oceanu-storya-odsseya.html> (дата звернення: 09.09.2021).
- 3. Коцарев О.** Міф про Одиссея: українська деконструкція. 28.06.2017. URL: <https://starylev.com.ua/club/article/mif-pro-odisseya-ukrayinska-dekonstrukciya> (дата звернення: 09.09.2021).
- 4. «Ловець океану»** Володимира Єрмоленка: спроба говорити з витоками європейської культури українською мовою. 20.05.2017. URL: <https://starylev.com.ua/news/lovec-oceanu-volodymyra-yermolenka-sproba->

govoryty-z-vytokamy-yevropeyskoyi-kultury (дата звернення: 08.09.2021).
5. Перехрест О. Ловець ніжності. 18.04.2017. URL: <https://starylev.com.ua/club/article/lovec-nizhnosti> (дата звернення: 08.09.2021).
6. Пугач Д. Риба спокути в сітях роману Володимира Єрмоленка. 14.07.2017. URL: <https://starylev.com.ua/club/article/ryba-spokuty-v-sityah-romanu-volodymyra-yermolenka> (дата звернення: 09.09.2021).

References

1. Hai, A. (2017) „Lovets okeanu” Yermolenka, abo sontse, more i sil sliz spokuty [„Ocean Catcher” by Yermolenko, or the sun, sea and salt of tears of redemption]. Retrieved from <https://starylev.com.ua/club/article/lovec-okeanu-yermolenka-abo-sonce-more-i-sil-sliz-spokuty> (Last accessed: 08.09.2021) [in Ukrainian].
2. Yermolenko, V. (2017). Lovets okeanu. Istoriia Odisseia [Ocean catcher. The story of Odysseus]. Lviv. Retrieved from <https://e-kniga.org/proza/istoricheskaya-proza/9186-lovec-okeanu-storya-odsseya.html> (Last accessed: 08.09.2021) [in Ukrainian].
3. Kotsarev, O. (2017). Mif pro Odisseia: ukrainska dekonstruktsiia [The myth of Odysseus: Ukrainian deconstruction]. 28.06.2017. Retrieved from <https://starylev.com.ua/club/article/mif-pro-odisseya-ukrayinska-dekonstrukciya> (Last accessed: 09.09.2021) [in Ukrainian].
4. „Lovets okeanu” Volodymyra Yermolenka: sproba hovoryty z vytokamy yevropeiskoi kultury ukrainskoiu movoiu [Volodymyr Yermolenko's „Ocean Catcher”: An Attempt to Speak Ukrainian with the Origins of European Culture]. 20.05.2017. Retrieved from <https://starylev.com.ua/news/lovec-okeanu-volodymyra-yermolenka-sproba-govoryty-z-vytokamy-yevropeyskoyi-kultury>. (Last accessed: 08.09.2021). [in Ukrainian].
5. Perekhrest, O. (2017). Lovets nizhnosti [Catcher of tenderness]. 18.04.2017. Retrieved from <https://starylev.com.ua/club/article/lovec-nizhnosti> (Last accessed: 08.09.2021) [in Ukrainian].
6. Puhach, D. (2017). Ryba spokuty v sitiakh romanu Volodymyra Yermolenka [The fish of redemption in the nets of Vladimir Yermolenko's novel]. 14.07.2017. Retrieved from <https://starylev.com.ua/club/article/ryba-spokuty-v-sityah-romanu-volodymyra-yermolenka> (Last accessed: 09.09.2021) [in Ukrainian].

Ленська С. В. „Ловець океану. Історія Одісея” В. Єрмоленка як постмодерністський роман

У статті здійснено літературознавчий аналіз роману Володимира Єрмоленка „Ловець океану. Історія Одісея” як зразка постмодерністської прози. У сучасному літературознавстві це перша спроба наукової студії твору.

Володимир Єрмоленко – учений-філософ і політолог, автор наукових праць, перекладач, есеїст, телеведучий. „Ловець океану. Історія Одісея” – його перший досвід у царині художньої прози. Роман є неначе продовженням сюжету Гомерової „Одісеї”, але письменник лише відштовхується від античного сюжету й міфічного героя. Він розгортає

власний міф про добро і зло, провину й спокуту, пошук сенсу життя і віднайдення власної ідентичності. Його герой взаємодіє з жінками, не так шукаючи насолоди, як прагнучи пізнати кохання в різноманітних його проявах. Він аналізує своє життя, проходить по місцях, де бував, спускається навіть в царство мертвих, щоб попросити прощення у тих, кого він скривдив.

Поетика роману цілком уписується в канон постмодернізму: відбувається філософське переосмислення міфічного сюжету, натомість твориться власний авторський міф; насиченість тексту філософськими роздумами; введення кількох нараторів; інтертекстуальність, асоціації, контамінація кількох міфів (Ариадна й Тесей, Діоніс, Кассандра). Синтетична жанрова структура – поєднання елементів пригодницького роману, травелога, любовного роману, роману-міфу. Аналіз роману переконує у постмодерністській поетиці твору.

Ключові слова: постмодернізм, роман, міф, нарратив, пригодницький роман, травелог, Одиссей, Пенелопа.

Ленская С. В. „Ловец океана. История Одиссея” В. Ермоленка как постмодернистский роман

В статье осуществлен литературоведческий анализ романа Владимира Ермоленко „Ловец океана. История Одиссея” как образца постмодернистской прозы. В современном литературоведении это первая попытка научной студии произведения.

Владимир Ермоленко – ученый-философ и политолог, автор научных трудов, переводчик, эссеист, телеведущий. „Ловец океана. История Одиссея” – его первый опыт в области художественной прозы. Роман является как бы продолжением сюжета „Одиссеи” Гомера, но писатель лишь отталкивается от античного сюжета и мифического героя. Он разворачивает свой миф о добре и зле, вине и искуплении, о поиске смысла жизни и обретения собственной идентичности. Его герой взаимодействует с женщинами, не так ища наслаждений, как стремясь познать любовь в различных ее проявлениях. Он анализирует свою жизнь, проходит по местам, где бывал, спускается даже в царство мертвых, чтобы попросить прощения у тех, кого он обидел.

Поэтика романа вполне вписывается в канон постмодернизма: происходит философское переосмысление мифического сюжета, создается собственный авторский миф; отмечается насыщенность текста философскими размышлениями; введение нескольких рассказчиков; интертекстуальность, ассоциации, контаминация нескольких мифов (Ариадна и Тесей, Дионис, Кассандра). Синтетической является жанровая структура – сочетание элементов приключенческого и любовного романа, травелога, романа-мифа. Анализ романа убеждает в постмодернистской поэтике произведения.

Ключевые слова: постмодернизм, роман, миф, нарратив, приключенческий роман, травелог, Одиссей, Пенелопа.

Lenska S. V. „Ocean catcher. History of the Odyssey” by V. Yermolenko as a postmodernist novel

The article deals with the literary analysis of Volodymyr Yermolenko's novel „The Ocean Catcher. History of Odyssey” as a sample of postmodern prose. In modern literary criticism, this is the first attempt at a scientific study of the work.

Volodymyr Yermolenko is a scientist-philosopher and political scientist, author of scientific works, translator, essayist, TV presenter. „Ocean catcher. The Story of Odysseus” is his first experience in the field of fiction. The novel is like a continuation of the plot of Homer's „Odyssey”, but the writer only starts from the ancient plot and the mythical hero. He develops his own myth of good and evil, guilt and redemption, the search for meaning in life and finding one's own identity. His hero interacts with women, not so much seeking pleasure, as seeking to know love in its various manifestations. He analyzes his life, travels to places where he has been, and even descends into the realm of the dead to ask forgiveness from those he has offended.

The poetics of the novel fit perfectly into the canon of postmodernism: author's myth; saturation of the text with philosophical reflections; introduction of several narrators; intertextuality, associations, contamination of several myths (Ariadne and Theseus, Dionysus, Cassandra). Synthetic genre structure – a combination of elements of adventure novel, travelogue, love novel, myth novel. Analysis of the novel convinces in the postmodern poetics of the work.

Key words: postmodernism, novel, myth, narrative, adventure novel, travelogue, Odysseus, Penelope.

Стаття надійшла до редакції 19.09.2021 р.

Стаття прийнята до друку 21.09.2021 р.

Рецензент – д. філол. н., проф. Дмитренко В. І.